

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:
 Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 > — >
 Na štvrt roka — > 60 >
 Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:
MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a GERHARD NÉMETH.
 Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.
 Sem sa majú posielat predplatky, jako i do-
 pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedneho 5 stĺpcového malého riadku
 je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Slávne na nebevstúpenie Pána našeho.

Židovstvo a kresťanstvo.

Pod týmto menom priniesly novinky „Christl. Volksblatt“ 11. apríla povšimnutia hodný článok, v ktorom „Gedeon“ pisateľ článku pojednáva o pomere židovstva ku kresťanstvu.

Pisateľ článku pýta sa, že kto bol najväčším nepriateľom P. Ježiša, Jeho učenia a Jeho nekonečnej lásky? Na túto otázku odpovedá, že najväčšími nepriateľmi Krista boli židi.

Tento národ — tak píše, — ktorý všetkých svojich veľkých mužov vraždil, nešetril ani svojho Spasiteľa. Láska a učenie Spasiteľa ani najmenej nezaujímaly ľud tento. On musel zomrieť, lebo hlavný kňaz židovský vyriekol: „Keď mu popustíme, prídu Rimania, zmocnia sa miesta a národu nášho a celý svet pôjde za ním.“ Spasiteľ teda obeťou stal sa židovskej politiky a židovsko — národnej streštenosti.

A kto bol Jeho mučiteľmi a vrahmi? — Židia.

Nie poverčiví rezníci, ani nie zázrační rabíni, lež tá najučenejšia čiastka židovského ľudu, židovské kňazstvo a vzdelanstvo, vodcovia židovskej politiky kričali: „Na kríž s ním! Jeho krv na nás a na našich synov!“

Celé sväté písmo hemží sa výpovedmi proti hriechom, zločinom, klamstvám, úžerníctvam, násilnostvám a nemilosrdenstvám židov. My kresťania — pokračuje Gedeon — my kresťania od dedinstva nášho čítame sv. písmo a už čo deti známe hriešnu minulosť židov. Rozumie sa teda samo sebou, že srdco každého kresťana opanované je dáky antisemitizmom. *Nie preto, že sú židmi*, lež preto, pokiaľ svojim národným záujmom všetko obetujú.

Medzi nami a medzi židmi stojí krvavý kríž a zkatované telo Ježiša Krista! — Láska zabudnúť môže mnoho, odpustiť mnoho, lež aby sme my krvavé ruky katov Krista pozakávali, to nikto nemôže od nás žiadať.

Od smrti Spasiteľa skoro dve tisíc rokov už minulo; Avšak odtedy židia nič nepoučili sa a tiež nič nezabudli. S tou divokosťou, s ktorou protivili sa Vykupiteľovi, i dnes bojujú proti nám kresťanom. Oni nás práve tak neuprositeľno nenávidia, ako nášho Pána a Spasiteľa. Za časov rímskych cisárov židi boli najusilovnejšími udavačmi kresťanov; a keď reformácia a neskôr francúzska revolúcia vplyv cirkve katolíckej oslabil, vtedy ešte smelšími a opovážlivejšími zostali. Dnes už i do očí sme sa nám. „Váš prorok — tak hovoria — prikazoval vám len lásku, ako sa vy teda opovážite, nás predsa nemilovať?“

Židovské pokolenie dosaváď ani len pokus neučinilo, aby chyby a zločiny predkov svojich

od seba odstránilo, — ba naopak, národ tento vždy a všade všetko upotrebil, aby kresťanstvo vo spasonosnej práci prekážal a aby i samé božské dielo znivočil.

My vieme to až priveľmi. Vedia to i všetci, ktorí dnešné spoločenské pomery znajú a napraviť chcú. Každý kresťan teda musí byť antisemitom!

Lebo čože žiadajú židia od nás? Oni spájajú sa a spriahajú sa s najväčšími nepriateľmi kresťanstva a my predsa máme ich milovať! Oni vystavujú celú takú spisbu, v ktorej nohama šliapu všetko, čo nám je sväté. Oni posmechujú z nášho sv. náboženstva a z našich kňazov. Oni klamú náš ľahkoverný, chudobný ľud a keď ho vypitlali, potom ho k tomu ešte i vysmejú. Oni skoro rozpučia sa od nadutosti, keď na nás volajú: „Vy máte nás milovať, chváliť a obsluhovať!“

My žijeme — píše Gedeon ďalej — také časy, keď každý svrablavý žid právo má nám nadávať, ba i v miestnosti súdu našu vieru na posmech mať. Avšak nie preto sme my rozhorčení. Nás len to bolí, keď vidíme, že ešte vždy nachádzajú sa kresťania, ba i kňazi, ktorí miesto toho, žeby zdravý, mocný antisemitický pohyb napomáhali, ešte vždy židovskú tlač a priemysel napomáhajú, židovské podniky podporujú — to je už v skutku potupným položením.

Žid len svojho spolurodáka podporuje vo všetkých podnikoch, v priemysle a pri každom kšefte. A dobre má. Jeho povinnosťou je podporovať svojich. My ale len kresťanom *nepomáhame!* To je hriech!

Židovský spisovateľ nikdy nerobí posmechy zo súdruha náboženstva svojho, on zakrýva hriechy jeho, okrášľuje chyby a vyhovára zločiny jeho. My ale bojujeme jeden proti druhému, výčitky robíme si vzájomne a keď dakto druhému uškodiť môže, my hneď hotoví sme k tomu. Nám naša viera nezdá sa byť dost dobrá, ona nám je prisna a trošku tvrdá. Keď ale so synmi Izraela stretneme sa, vtedy chrbát náš nezdá sa nám byť dost ohyblivý, a aby sme sa pred nimi predsa dáko poklonili, vrháme sa zaraz až na zem.

Je pravda, my i posmešné pesničky spievame o židoch, my i nadávame im, — keď nás nik neslyší. Ba i to prichodí sa, že tu i tam poriadno ich vymlátia. Avšak, nie, to nenie žiaden antisemitizmus. Opravdivý antisemitizmus pozostáva v tom, aby sme my kresťania všetci do jedného, bez mnoho vyprávania spoluúčinkovali, žeby sme nasledujúce ciele obsiahli:

I. Musíme sa proti židovskému kapitálu postaviť, t. j. silu židovských peňazí i tým zmenšiť, že kresťanský ľud z rúk židov vysvobodíme.

II. Nič nekúpime od židov a nedáme nič robiť u nich.

III. Z každého miesta nazpät vytisneme ich našou usilovnosťou a statočnosťou, a nikdy a nikde nedopustíme, aby hlavný zástoj hrali.

IV. Nebudeme čítať žiadne židovské noviny, ich nemravné knihy pohádzame do ohňa a nevstupíme do žiadneho spolku, v ktorom i židia sú spoluúdami.

V. Chrániť sa budeme — stoj čo stoj — do takého stavu prísť, v ktorom prinútení boli by sme žida poslúchať, alebo mu poddať sa byť.

VI. Bedlivo chrániť sa budeme od ich spoločnosti a v žiadnom dôvernom pomere nebudeme s nimi. Ba naopak, brániť budeme našu duševnú a hmotnú neodvislosť proti židom a proti nekresťanom.

VII. Vysvetlíme a dokážeme im, že kresťanstvo ešte žije a zvíťazí na poli života politického a spoločenského.

Toto je opravdivý antisemitizmus. A keď kresťanské obecnstvo ani tento antisemitizmus nenie v stave uskutočniť, nuž potom nezaslúži kresťanské meno.

Nie židov máme nenáviď, lež našich kresťanských spoluobčanov máme milovať, zastávať a podporovať. Len tento pravý antisemitizmus môže uviesť zase rovnováhu vo verejnom živote. Hor sa teda, vy všetci, ktorí sa kresťanmi menujete, hor sa bojovať na vyznačenej ceste proti židovstvu, pre dobro kresťanstva.

Takto písal Gedeon v spomenutých novinkách. Nuž kresťanskí bratia! Rozmýšľajte nad slovami jeho a keď rady jeho za prospešné uznáte, neodávajte sa zkazonosnému lenošeniu a nečinnosti.

Karol Ludvik

korunný dedič

19-ho mája t. r. zomrel *Karol Ludvik* mladší to brat nášho kráľa vo Viedni rano o 1/37 hodine.

Kráľ v noci o 2 hodinách prišiel do palácu arcikniežata a zostal tam, pokým arciknieža neskonal. Všetki údovia panujúcej rodiny, ktorí sa teraz vo Viedni zdržujú, boli okolo smrtelnej postele shromaždení. — Bol sa narodil 30. júla 1833 v Schönbrunne.

POLITICKÉ CHÝRY.

Šoproňská stolica proti šoproňskému pripisu. Ten chýrny obežný list mesta Šoproňa na krajinskej jeho ceste 15-ho mája potkala tá nehoda, že stály výbor samej šoproňskej stolice sa tiež proti nemu postavil. Jeden telegram oznamuje: „V stálom výbore šoproňskej stolice pripis mesta Šoproňa proti obštrukcii na sneme zavdal príčinu ku dohode. Gróf Adalbert *Cziráky* urobil návrh, aby sa ten pripis bez všetkej poznámky položil do listárne. Ten návrh prijali. Budúce valné shromaždenie, jako sa dá tušiť, bude búrlivé.

Výbojná ľudová strana. V severovýchodnej stolici hornieho vidieku, v Uhoroži (Ung) zásady ľudovej strany tiež už mohútne vlny valia. Tie najpoprednejšie spoločenské kruhy už i verejne vyzvali rimsko-kat. kňazstvo uhorožskej stolice, aby všeobecnej žiadosti vyhoviec pospíchalo i v teže stolici rozvinúť zástavu *ľudovej strany*. Silno dôverujú tie kruhy (aj my), že kat. kňazstvo v každom ohlade neodvislé, bude vedieť, čo je jeho povinnosťou a v krátkom čase učiní ten prvý krok, od ktorého závisí rozšírenie sa ľudovej strany po tomto okolí, kde pôda na podmanenie je o mnoho príhodnejšia nežli kdekoľvek inde v celej uhorskej vlasti.

Poplátanie Bánffyovej vlády? Noviny „*Pol. Ért.*“ domnievajú sa, že z Bánffyovej vlády na jaseň vystúpi *Dániel* minister kupectva, ale že dotiaľ ho povýšia na grófsku hodnosť. Tiež že zažakujú barón *Fejérváry* a *Dežo Percel* a tento posledný že bude predsedom verejnoprávného súdu, ktorý ešte len teraz chcú utvoriť, a síce s ministerským platom (?). I o vzdaní sa *Erdélyiho* ministra pravosudia koluje chýr, ale o tom, že jako by sa mala Bánffyová vláda obnoviť, „*Pol. Ért.*“ ničeho nevie.

Delegácie sa svolávajú. Úradný časopis 14-ho mája hneď na začiatku uverejňuje tie kráľovské pripisy, ktoré delegácie svolávajú. Kráľ delegácie povoláva na 30-ho mája do Budapešte. Osobitný kráľovský pripis bol vydaný v tomto ohlade ku *Goluchovskému* ministrovi inostranných záležitostí, ku barónovi *Bánffyemu* uhorskému ministerpredsedovi a k *Badenimuru* rakúskemu ministerpredsedovi.

Chorvátsky bán má zažakovať. Gróf *Khuen-Héderváry* chorvátsky bán 18-ho mája sa naspak vrátil do *Záhrebu* z Brixenu, kde v jednom ústave studenou vodou sa dal liečiť. Bán, jako chýr koluje, — je spokojný s účinkom lieku. Navzdor tomu v chorvátskych vládných kruhoch určite sa tvrdí, že bán *neostane viacej na svojom mieste*. Podľa jedného chýru *Héderváry* chce sa utiahnuť, aby pri najbližších voľbách sa dal vyvoliť za vyslanca do uhorského snemu a aby z uhorskej snemovne dosiahol svoju žiadosť, podľa iného chýru zas — že bán zo zdravotného ohľadu — *sa vonkoncom utiahne od politiky*.

Slúby sa sľubujú Na jaseň hrozia nám nové ablegátske voľby a premnohi takí vyslanci liberálnotatárskej strany, ktorí len pred voľbou sa obyčajno uponížia do svojho okresu, už sa pohli na vandrovku, že nakuknú i domov. Pri takejto príležitosti ani jeden neide s prázdnu kapsou. Nesie v nej uprimným vôlečom dlhú reč, nadetú skvelými a hojnými sľuby.

Otvorí tú kapsu a len tak rozhadzuje ľahkoveriacim voličom skvelé slúby. Prvá lastovička, ktorá sa pohla na takúto cestu pred novou voľbou je pán Koloman Mikszáth išiel nakuknúť do Fogaraša v Sedmohradzku, a tam svojim voličom nasľuboval, čo všetko najbližšie dostanú; samo sebou sa rozumie, že len vtedy, keď si zas pána Mikszáta za zastupiteľa vyvolia. Sľúbil im *gymnázium a finacdirékcii* — ale môžeme na to byť prichystaní, že všetky tieto veci aspoň dve sto liberálnych tatárov prislúbi aspoň dve sto okresom. Pravdaže to ani jeden okres nedostane, práve tak nie, ako ani Fogaraš.

Slovenskí voličia! buďte na to prichystaní, že nezadlho i k vám zavítajú vaši liberálni ablegáti, a tiež vám všeličoho nasľubujú títo liberálni tatári; ale majte sa na pozore, neverte im ani za mak; chcú vás zas len za bláznov mať; pred voľbou vám hory-doly budú sľubovať, na čo sa im do tvári s nedôverou smelo môžete zasmiať, ale uveriť nič!

Krajinský snem.

V Budapešti 13-ho mája. Není pravda! Luhárstvo! Pomluva! Podlosť! Šibalstvo! Na väčšiu slávu milleniuma tieto slová znely dnes v snemovni naproti Percelovi, ministromi vnútorných záležitostí, ktorý na interpelláciu Frantša Simy a Šoma Višontayho dokazoval, že zakročenie polície 10-ho mája proti shromaždeniu ľudu (10-ho mája, Ugron, Polónyi a Košsuth vydržovali veľiké shromaždenie ľudu na novotrhovom námestí v Budapešti v záujme všeobecného hlasovania, kde sa asi päťdesiat tisíc ľudu shrnulo; keď sa ale množstvo počalo rozchádzať, vtedy medzi ľuďom a políciou strhla sa bitka a mnohí boli poranení, bolo úplne odôvodnené, lebo že zástupy sa hrnuly na Kerepešskú cestu a že započaly výstupky robíť i proti majetku i proti bezpečiu osoby.

Preto hrmely proti ministrovi také výrazy, jaké len pred súdom z úst obžalovaného obyčajne znejú. Že sa dnes špatno doíadovali minister a jeho protivníci s tým vec ešte není dokončená. Ľavá strana zamýšľa ministra a jeho medzitká u trestného súdu udat; a zas minister všetku zodpovednosť za to, čo sa 10-ho mája prihodilo, usiluje sa zvaliť na Ugrona a jeho súdruhov.

Na začiatku zasadnutia vyvolili výbory, a Ferdinand Horánsky interpeloval v záležitosti urazenia zástavy v Záhrebe.

15-ho mája. Na začiatku zasadnutia dohadovali sa Imrich Urányi a Gábel Ugron. Po chodbách vyslanci z vládnej strany vypytovali sa Bánffyho, že jakú odpoveď dá na interpelláciu Horánskyho, ale Bánffy nič neodpovedal, lež vyhnul otázkam obratne. Poto n ministerpredseda zadal návrh o stavěni vladárového palácu v Rieke. Odbavili záležitosť Ugronovu a Iššekutzovu, ktorých sud žiadal vydat; a vybavili 25-tý soznam rozličných prosieb, medzi ktorými pamäti je hodná záležitosť o výchove ľudu v Slavonsku.

16-ho mája. Dnes odpovedal ministerpredseda na interpelláciu o urazení uhorskej zástavy v Belohrade. Vyslanci, zvláštne z vládnej strany, vo veľkom počte sa dostavili, jako tiež i obecnstvo vo veľkých húfoch sa hrnulo na galeriu.

Bánffy na interpelláciu odpovedal na krátko následovne: že ponevác v Belohrade dvoch úradnikov z úradu preložili do ministerstva, s tým ich nepovýšili, ale ponížili; o návode srbského ministerpredsedy

ku srbským diplomatom za hranicou, Bánffy nemá žiadnej úradnej vedomosti, preto to považuje za nejestvujúce; že srbská vláda tých, ktorí uhorskú zástavu spálili, potrestala za uličný výstupok, preto že není zapotreby znovu zakročiť.

Touto odpoveďou ani sama vládna strana sa neodúševnila; Horánsky poznamenal, že srbský minister v svojich odpovediach není snád úprimný? — Ľavá strana odpoveď Bánffyho nevzala v známost, lebo že Uhorsko za urážku od Srbska nedostalo zadostučinenia. Mnohí proti Serbii ostro vystúpili a požadovali aby uhorská vláda zavrela uhorskú hranicu pred Srbskom; ale väčšina snemovne sa uspokojila s odpoveďou Bánffyho.

„Myšlienky na čase.“

Liberálni tatári nijak nemôžu sa spriatelit s tou myšlienkou, že by v Uhorsku také časy prijsť mohly, keď už nie viac liberálni tatári, ale skrze ľud slobodne vyvolení *svedomití* mužovia by riadili a spravovali drahú vlasť našu. Toto im do hlavy nijak vojsť nemôže, a preto všemožne ľudovú stranu prenasledujú, očerňujú, ohovárajú, aby jej ohromné rozširovanie sa prekazili. Ale ich namáhanie je márne. Na liberálne luhárstva odpovedá knižočka pod menom „Ide tatár“ známa. Kto túto knižočku prečítal, ten sa dokladne presvedčil, že liberálni tatári podobní sú človekovi, ktorí keď sa topí aj britvy sa chytá.

Pod menom „Ide tatár“ známá knižočka tak zaujímavo odpovedá na liberalné luhaniny, že kto túto knižočku do ruky chytí, ju nevy pustí dokial jú celú neprečítal. Knižočka táto o jednom luhárstve predsa zabudla zmienku urobiť, na ktoré za potrebné držím odpovedať, aby ctené obecnstvo videlo, že liberálni tatári na jak nemravnom základe stoja. Liberálni tatári vyhadzujú na oči vodcom ľudovej strany, že prečo že ľudovú stranu prv nezaložili veď — hovoria oni — pospolitý ľud už aj pred cibilným sobášom v biede a v núdzi sa nachadzal. Dobré že ešte aj to nevyhadzujú na oči vodcom ľudovej strany, že prečo nezaložili ľudovú stranu pred potupou sveta. Známo nám je smýšľanie liberálnych tatárov, ktorí s touto liberálnou luhaninou to chcjú dokázat, že tí ktorí teraz najviacej rozširujú ľudovú stranu — t. j. katolícki kňazi — že pred tým o dobrobyt chudobného ľudu sa celkom nič nestarali, a že títo nietak o ľud, jako o seba sa stárajú.

Keď dejepis ľudského pokolenia dobre skumáme, najdeme že prvým zakladateľom ľudovej strany bol sám Ježiš Kristus. On bol prvý, ktorý také pravdy hlásal, ktoré keď židovskí farisei počuli, zubami škriepali a práve tak sa hro-

zili, jako aj terajší liberálni tatári, keď niečo o ľudovej strane počujú.

Za úplných 312 rokov trval ukrutný a krvavý boj, v ktorom liberálni pohani stá a stá tisíce nevinných ľudí len preto, že sa ku zásadám ľudovej strany skrze Ježiša Krista založenej pridrži, nemilosrdne kántrili a nivočili. Avšak namáhanie liberálnych pohanov márne bolo: ľudová strana Ježiša Krista predsa zvíťazila. Jasná cisári a králi a iní predstavení skrze utešené zásady učenia Ježiša Krista zkrátli, s chudobným ľudom hneď aj svedomitejšie nakladali; kadenáhle ale od kresťanských zásad sa odvrátili, ubohý ľud zase tryznili a trápili, práve tak, jako to aj teraz činia.

Od toho času, jako svätý Štefan, prvý kráľ uhorský drahú vlasť našu založil, všetci občania, jakožto verní synovia jedného otca a matky cez 970 rokov v pokoji, a vo svornosti nežili, vynímajúc tie časy, keď psohlaví tatári a turci vlasť našu zaplavili, a na capar ju spuštošili. Avšak skrze pridrži sa kresťanských zásad a skrze prímluvu blahoslavennej Panny Márie patronky našej, od turkov a tatárov sme sa oslobodili, a celý národ vo svornosti a v pokoji zase nežil, až zakiaľ zase *liberálni tatári* nepovstali celú krajinu nezaplavili, a do svojich pazúrov nezachvátili. Panovanie liberálnych tatárov počina sa 1868 roku. V tomto roku počali zákony vynášať, ktorých cieľ bol, podkopať kresťanský fundament, na ktorý sv. Štefan krajinu založil, a kresťanstvo nemožným učiniť.

Od tejto doby začina sa aj zanedbanie a utlačovanie chudobného ľudu, čo je celkom prirodzené, lebo kde neni Boha, tam neni viery; kde neni viery neni ani mravov; kde neni mravov, neni svedomia; kde ale neni svedomia, tam sa začina zdieranie, krádež, drancierstvo, prenasledovanie, utlačovanie, klamstvo, šalbírstvo huncútstvo a všetko liberálne gazdovstvo.

Keď z terajších vodcov ľudovej strany mnohí menovite katolícki kňazi videli, že kde nás vedie panovanie liberálnych tatárov, začali proti liberálnym tatárom bojovať, ale ich namáhanie márne bolo, lebo oproti násilenstvu liberálnych tatárov nebolo žiadnej obrany. Keď okolo r. 1870 mnohí terajší vodcovia ľudovej strany teda katolícki kňazi na horných stranách videli, že pálenka a slovom korhelstvo, jak mravne a hmotne ubohý ľud znivočilo, vydržovali sväté missie, zakladali spolky striezlivosti miernosti a sv. ruženca a výsledok bol ten, že ľud hromadne zriekal sa korhelnice, a čnostný pracovitý a bohobojný život viedol. Ale komu sa to nelúbilo, to boli židia a liberáli. Židia vidia,

že ľud do krčmy viacej neide, útočistie brali u liberálnych tatárov, a do prosta povedali: „Pane! až kňazi slobodne budú spolky striezlivosti ohlašovať a zakladať, nebudeme môcť od krčmy árendu platiť.“ Liberálni tatári voliť si museli, medzi židmi a ubohým ľudom, a oni si židov vyvolili a takto povedali: „Čo nás po sedlači, židov ale pod závojom hazafišágu ratovať musíme, ak chceme, aby nám oni naše árendy platili. Le nepreháňam, odvolávam sa na jeden skutočný pád. Okolo roku 1870-ho vo Veľkej-Divine (trenč. st.) redemptoristi sväté missie vydržovali, s takým výsledkom, že krčmy z rázu prázdne zostaly. Židia shovorili sa, že pôjdu k politickému úradu a žiadať budú, aby missionárov von vyhnal, lebo vraj panslavismus rozširujú, Politický úrad telegrafične oznámil to hlavnému kniežatu liberálnych tatárov, Tiszovi a tento do ľudskej kože oblečený satan, hneď aj odpovedal, že missionári štando pede, aby sa preč pratali z krajiny. Missionári v skutku násilne vyšikovaní boli za hranice, a prijdúc domov, ešte aj teraz spomínajú, že jako sa liberálni tatári v Uhorsku o dobrobyt chudobného ľudu starajú.

Keď kňazom spolky miernosti skrze sv. missie ohlašovať a zakladať pod vývesom falošného hazafišágu zakázané bolo, ľud i na ďalej korheloval, až konečne na žobrácku palicu vyšiel. Nech táto udalosť slúži tým liberálnym tatárom za odpoveď, ktorí ustavične omáľajú, že prečo sa tí terajší vodcovia ľudovej strany o ľud aj prvej nestárali, než cibilné párenie zavedené bolo. Ano stárali sa, ale kto ich namáhanie prekazil, to boli liberálni tatári.

Vodcovia ľudovej strany aj teraz sa starajú o ľud sebe sverený. Ktože zakladá gazdovské a potravné spolky v Trenčiansku a v Liptove? Snáď liberálni tatári? Oj nie, veď oni sú to, čo týmto spolkom všemožne prekážky robia, aby si ľud pomáhať nevedel, nemohol, a tak, aby celkom na milosrdenstvo židov a liberálnych tatárov bol odkázaný. Kto že vo vagónoch za ľavnú cenu dáva donášať múku a iné potravné články v Trenčiansku? Snáď liberálni tatári? Kto háji velebné právo ubohého ľudu o proti liberálnym lúpežníkom? Či nie vodcovia ľudovej strany? Kto poučuje ľud, že v tom novom nenávidenom neporiadku čoho sa má držať, aby pokutovaný a prenasledovaný nebol? Snáď liberálni tatári? Hľa takto by sme bez konca a kraja dokazovať mohli, že kto sú opravdiví priateli chudobného ľudu, či vodcovia ľudovej strany, keď sa za ľud obetujú, žalarovat dajú, alebo liberálni tatári, ktorí od turkov a tatárov s ubohým ľudom horšie nakladajú. Ale načo? Veď ľud už dobre zná, že liberálnym tatárom nemá

iné ďakovať iba jarmo, a žebrácku kapsu, čo oni slobodu a dobrobytom menujú. Ubohý ľud úplne môže zvolieť, a každý deň sa modliť: „Pane ratuj nás od liberálnych tatárov, lebo ináč zahyneme.“ — a.

O železnici cez Oravu.

Ovšem potešiteľnou vecou je to, že o slovenský ľud na hornom vidieku započínajú sa stáť poprední mužovia, a v záujme jeho smelo vystupujú do verejnosti. Ľud tento od prastarých časov zanedbaný, opustený, ani sa neopovážal úfať, že by ho neкто zastal, s odovzdaním do vôle Božej, trpezlivo znášal svoj biedny osúd. Teraz ale už má takých mužov, ktorí ho mohutne zastávajú, čo i tento následovný článok zrejmo dokazuje. Článok tento už predtým bol vyšiel v budapeštianskom časopise „Alkotmány“, ponevác však sa hlavne týka nášho ľudu, preto ho i „Kresťan“ s úľobou prevzal a zvláštne *Oravcom* ho do povahy vrúčne odporúča.

* * *

Železnica, ktorá sa má cez Oravu staváť, je od istého času predmetom obojstranného uvažovania. Čo sa mňa týka o tejto veci najradnej by som mlčal pre svätý pokoj, keby ma záujmy chudobných dedín oravských nenútily k tomu, aby som zavčas patričných upozornil na to nebezpečenstvo, aké otáznym obciam hrozí.

Dostalo sa mi do uší po tieto dni, že Löwenfeld budúci podujimateľ tejže železnice u ministerstva kupectva už zložil na ten cieľ 180.000 zlatých čo záruku, áno na vlastné oči videl som tú telegrafickú zpravu, ktorou myslím hlavný inžinier Löwenfeldov sjednal dva koče pre viacerých, bez pochyby podujimateľov pri tejže železnici. Z toho vidno, že železnica nás vskutku pokúša.

Ze medzi všetkými stolicami Uhorska, ľud oravský je v najsmutnejšom položení to ohľadom neprajného podnebia neúrodnej zeme a následovne že často hladovať musí, že z roka na rok ľud náš hŕnejšie ide za chlebom až za Oceán do Ameriky; potom že počas stavania železnice viac tisíc ľudu nášho malo by zárobok pri tejže železnici; po vystavení železnice, že by povstalo pár fabrik a v týchže fabrikách niekoľko sto ľudí bolo by stále zamestnано; naposledí že potok rečený „Studená“ dal by sa veľmi ku fabričným cieľom upotrebiť; že pri kopaní kamenného uhľia v Ústi a možno aj v Liesku viac ľudí bolo by prácou zaujato, — ktože by smel o tom pochybovať?

Pri všetkých výhodách ale, ktoré nám železnica sľubuje vec svedomite uvažif musíme: či obety od nás železnici prinesené, nebudú ďaleko prevyšovať tie výhody od železnice nám sľubované? Tento pomer medzi obetami a výhodami železnice musíme mať na zreteli, aby horliví zaujimatelia za železnicu na mesto pozhňania neutržili preklínanie.

Prv nežliby sa záležitosť vicinálnej železnice oravskej dostala pred zákonodarstvo ku konečnému rozhodnutiu, musíme uvažif výhody, aké nám železnica sľubuje, ale i škodu, akúby nám zapríčinif mohla.

Dokázanou vecou je, že železnice patričným vidiekom viac alebo menej osohu donášajú, zvláštne tým stolicám našej krajiny, ktoré majú čo vyvážať von zo stolice. Sem prisluchajú zvláštne tie hornie stolice, ktoré

nemajúc plavebnej rieky, železnicu potrebujú na vývoz zbytočného dreva. V takých stolicách železnica zasluží, aby každý bez rozdielu, veľkostkár i malý gazda, premyselník, kupec, bohatý i chudobný, bohaté i chudobné obce čím viacej na ňu obetovaly, lebo pri rozumnom opatrovaní lesov, sadení stromkov, stínání a vyvážaní dreva z hory ľud má vždy istý zárobok.

Už ale oravská stolica neprisluchá medzi tie a následovne oravská vicinálka ani nezasluží tých velikánskych obetí, tu akým chudobné obce ľahkomyseľne donútili. Udám hneď i príčiny, prečo?

Predovšetkým musíme byť na čistom stranivá toho, že ľud najviacerých obcí okrem statku, ktorý od dávna už ani predať nesmie, bez furmanky nemohol by celkom vyžiť.

Orava následkom polohy svojej v stave bola ešte pred vystavením železnice košicko-oderbergskej jediný svoj produkt trámové drevo na pltách odplaviť nielen do Komárna ale až do Čierneho mora, z čoho jedna čiastka ľudu mala trebárs nie skvelý ale predaš obstojný zárobok. Po vystavení železnice košicko-oderbergskej napravilo sa síce položení tých, čo neboli zaujatí s pltníctvom, síce vozením rozličných vecí na železnicu do Ružomberku a Kralován ako i z Ružomberku a Kralován nadobudnúť tie tisíce, na ktoré tu-tejšá vicinálna železnica úfnosť skladá, alebo lepšej rečeno pripravila by značnú čiastku nášho ľudu o dosť pekný zárobok, tak ku príkladu o prívoz všetkej soli, asi o stotisíc metrických centov dubu, o niekoľko miliónov kubičných metrov dosák, a potom všakových skleповých článkov.

Smutný príklad toho nám podáva Valaská-Dubová, obec to blízko Ružomberku ležiaca, ktorá následkom neúrodného chotára výlučne z furmanky žila, od toho času čo železnica lieta z Košíc do Oderbergu a odtiaľ naspät, — utratila táto obec všetok zárobok tak, že teraz nie je v stave rozličné dane splácať.

Pravda, že položení mnohých obcí je prajnejšie než Valaskej-Dubovej; i to je pravda, žeby kupectvo v Dolnom-Kubíne, Tvrdošine a Trstenej skrze železnicu do rozkvetu prišlo; pravda že i drevokupci, medzi nimi na prvom mieste Popper oravského panstva kontrahens rozvážaním desiek po železnici veľmi by zbohatli; ani o tom sa nedá pochybovať, žeby potom niekoľko fabrik povstalo, kde by pár sto robotníkov stále zamestnано bolo; i to je pravdepodobné, že v Ústi a Liesku kopali by kamenné uhľia trebárs i nie prvej jakovosti, no všetok tento zárobok bol by zárobkom len nektorých obcí a kupcov; potom by i nám ľaví kichajúcim zemestatkárom nečo donášala, — ostatným ale obcám práve nič alebo len veľmi málo.

Dopustím, že v tvrdení mojom sa mýlim, že ohľadom železnice som pessimista, čo sa mi môže od-pustiť, ale sa divím Szmrecsányimu hlavnému županovi, ktorý so slúžnymi takrečeno donútil k podpísaniu a zloženiu velikých obetí i obce takie, ktoré z tej železnice nebudú mať osohu žiadneho, ba hádam len škodu.

Zdálif nebolo dost, že stoličný výbor rozhodnul, aby každý od každého 1 zlatého direktnej dane 5% daň platil za 50 rokov na vystavenie železnice tejto? Áno dost až pri moc od ubiedeného ľudu, ktorý zo železnice nemá žiadneho osohu. Tak ku pr. čo žeby mala za úžitok zo železnice Zázrivá, kde ľudia biedu zo dna na deň prenášajú, o čom sa presvedčif mal príležitosť pred pár roky po čas biedy v Orave istý spolupracovník časopisu „Budapesti Hirlap“ rečeného. Od tejto biednej obce 15.000 zlatých vynútili. Toť ne-

dávno rozprával som sa s výborníkmi Zázrivskými, títo ma pre Boha prosili, aby som ich od hroznej im nanútenej obety oslobodil, lebo nemajú obecného dôchodku, odkiaľ by tých 15.000 zl. podpísaných zaplatili, a jestli by na ten cieľ vypožičali, nebudú vstave ani úroky platiť. A preto vystúpil som na stoličnom výbore proti tomuto a podobným nadužívaniam, ale bez výsledku, lebo z najvyššieho miesta mi pošepli: však sedliak ani štvrtú časť farchy neponesie, žid ale všetko, čo sa ale hneď za nepravdu vyklzlo.

Za Zázrivou nasledujú Bziny, malá obec v roku 1890 ohňom na prach a popol obrátená s 2800 zl.; Lehôtka so 2000 zl.; Lehota so 2000 zl.; Sedliacka-Dubová s 3000 zl.; Dihá s 8000 zl.; Chlebnice 3500 zl.; Krivá 4000 zl.; Podbiel 6000 zl.; Biely Potok 5000 zl.; Habovka 2000 zl.; Zuberec 4000 zl.; Nižná 8000 zl.; Zemanská-Dedina 2.000 zl.; Šteparovo 6000 zl.; Liesek 4000 zl.; Vitanová 1500 zl.; Jablonka 10.000 zl.; Chyžne 3000 zl.; a pred troma rokmi tiež na prach a popol obrátené Ustie 3000 zl., kdežto v Námestove, v mestečku aj so 1000 zlatými sa páni uspokojili. Môže byť, že okrem vyšej udaných obcí sú ošarcované ešte i iné, ale o tých dosiaľ nemám známosti.

Vyrozumel som, že nektorým z vyš udaných obcí minister vyprašovanú cenu alebo celkom odpustil alebo znížil; potom i o tom som sa dozvedel, že viac obcí nátlak županov od seba šťastlivo odrazilo.

Tvrdenie patričných nestojí nič, bo však obce zaviazali sa istú summu dať na železnicu skrze svojich uradských. Akože sa zaviazali skrze uradských, keď ne jeden uradský ani nevedel, o čom je reč, keď župan so slúžnym do obce prišiel. Najviac obci zprotivilo sa prevziať účasť, ale potešili ich aspoň s tým, že každá akcia bude donášať každoročne 5% úroky; potom že budú môcť zplácať z dôchodku hôr. Takýmito sľubami práznymi úšili pobúrené obce až do rozhodnutia ministrovho, teraz ale obcám otvorili sa oči, vidia na svoje oči nešťastie svoje; lebo z dreva veľmi majú dôchodok majú, čo si doma spotrebuje na nevyhnutné potreby a tie 5% percentové úroky od akcie to je opravdivý klam a mámenie nevedomých a úbohých, teraz už každý vidí, keď je nesko o, lebo Löwenfeld s processom už hrozí váhajúcim obciam.

Pri rukách nám ponose obci proti pokračovaniu županovmu, kde ma prosia o pomoc. Milérád pomáhal by som úbohým, keby som nebol presvedčený o tom, že zastupovaním mojím u priateľov Bánffyho patričným obciam nepomohol by som, ale ešte pokazil, hľa taký je to ten liberalismus, len sa ho držať treba a za pálenku hlasovať na ich kandidátov či do diety či do výbora stoličného

Že ku príkladu Trstená majú okresný súd, služnovský úrad a gymnásium ochotná je na železnicu obetovať 41.000 zl.; Tvrdošín sídlo slúžnovského úradu ešte viac; D.-Kubin sidelné mestečko stolice tiež značnú summu; Oravské panstvo ale 160.000 zlatých, nad tým nikto sa nezastaví, kto vie, že tieto tri mestečka, ktorých ľud jednotlivé tiež biedy má dost, ale pritom aj značné dôchodky obecné, Podzámocké panstvo ale najmenej 400.000 zl. ročitého dôchodku. Ale nech nežiadajú ako Szmrecsányi hlavný župan, Csaplovics, ja a iní, aby ubiedený ľud obetoval na železnicu tisíce a tisíce, kdežto sme sami nepodpísali na ňu ani babky, ačkoľvek zo železnice mali by sme najväčší ošoch ako akcionári pri kamenom uhli v Ústi a inde.

Dopúšťam, že okrem Löwenfelda ostatní pánovia zaujati za železnicu, zaujímajú sa za ňu nietak pre svoj zisk ako pre dobro stolice, ale čo urobili a ako

urobili, to zle urobili a preto učenú chybu majú sami napraviť. Ja i s Augustom Divéky roku 1892 alebo 1893 dostali sme tiež dovolenie ku predpracám teže lokálnej železnice, a môže byť, že i my boli by sme sa tej chyby dopustili, keby nás svedomie naše na počiatku chybnej cesty našej nebolo zastavilo.

Jestli kto, zaiste oravský župan malby najlepšie vedieť, ako ťažko padne platiť stonásobné dane zuboženému ľudu Oravskému, áno i jemu samému, keď trojročnú reštanciu štátnej dane len 2-ho januára roku bežiaceho nezaplatil, ačkoľvek meno jeho pre túto maličkosť vždy svietilo v sozname voličov. Hej bol by len dajeden z nás do tejto chyby upadol, či by ho boli exekútori šanovali, alebo komissie hlasy popisujúce z voličovských hárkov nezmažali.

V takých a podobných pomeroch hlavný-župan, Csaplovics hlavný notár a mi ostatní nežiadajme od ubiedeného ľudu obety také, aké by sme mi i s ľudom doniesť nemohli.

Nech vystavia železnicu, keď už tak chcú, ale len Löwenfeld, štát, Podzámocké panstvo, kupci, D.-Kubin, Trstená, Tvrdošín, Szmrecsányi, Csaplovics a ja ako akcionári v Ústi a na Studenej, ale nie na konto ubiedeného ľudu a takých obcí, ktoré ani len stanicu železničnú mať nebudú, a ktorých pole najlepšie železnica iba na kúsky podrobí, — lebo ináč patriční železničari zaslúženému trestu neujdu.

Jestli by sa snáď niekto našiel, ktorý by o pravde tohoto čo som predniesol pochyboval, osvedčujem sa, že som hotový v každom okamžení všetko dôkazmi potvrdiť.

Vzkries že, nam Bože! medzi ablegátami na snehu takého, ktorý by pri zavdanej príležitosti za náš ubiedený ľud sa zaujal, lebo nás v odporom páde zo dňa na deň rastúce dane celkom zničia. A ty ľudu oravský chraň sa sadnúť na lep liberálov!

Zoltán Zmeškal.

Otroci.

Čo čakáte ešte?

Chyťte pily, kliešte,

Mučte, rvite, režte

Trpký život ujarmeným otrokom!

Nač hľadať na žobrač, na vyschnuté tváre?

Nač očuť vzdych bôľu, ako v kostach páre?

Rýchlo zničte mizerákov,

Nie zdĺhavým pokrokom.

Nač besný ilak, mlaťby,

Keď katovský klát by

Zronil husté kľatby,

Čo studených zo žalárov lietajú?

Nač v žalostach krahnúť, keď niet blaha úfat?

Vytrhnite ducha, keď musí ten zúfat!

Smilujte sa, smrť naša vám

Dopomôže ku raju.

Pohádzajte nás pred psou,
 Hladných tigrov, v stred ľvou!
 Prúd krvi, ryk, škrek, lov
 Pol pekla vám dovedie k hrám divadla.
 Oblepte nás smolou, až v radoch zhoríme!
 Zaskočte si v blesku, ako tyran v Ríme,
 Že mu myseľ rozkošnú noc,
 Bájočný svet upriadla.

Plačú, kvília dievky.
 Divým hnevom hnedky
 Poškrtite ich všetky,
 Nech nebije biedy nárek v oči nám.
 Rúb meč, topor, palloš, až mre panna, matka!
 Nač pohanským hordám rodiť nemlunniatka;
 Nač zármutok sypať grúňom,
 Bohabojným dolinám?

Čo škúľite s mrazom?
 Skántrite nás razom,
 Veriaci ľud s kňazom,
 Nech krv leje učiteľ aj učeniace.
 Čestní mučeníci a milost nežobri,
 Katakômb druhovia na nebo sa oprú.
 Pravdu zradit, Krista ztupit,
 Ako Judáš, nevie nik.

Och rozkážte drámu,
 Kde otrokov zlámu
 K sláve diabla chrámu!
 Vaša je moc, vaša berla, výhody.
 My nemáme zákon, ni ľudskosti práva,
 Nám osud len korbáč, refaze, kyj dáva.
 Och zhlajte nás, kopnite v smet,
 Až červ, chrobač má hody.

Och zmrte nás! či nie?
 Bárš tok slz nám rinie,
 Rabstvo nepominie?
 Ziať náš, bôľ náš rozkoš vaša tyrani?
 Tešíte sa zhubci, keď rab v putách klesne,
 A slyšiac váš hurhaj, ples, jas, tance, piesne,
 Vlasy šklbe, pomstu volá,
 Vetché telo si rani?

No dá pomoc Božia,
 Čo nás tnú, kynožia,
 Drzé metly složia.

Padne peleš, skapú lotrov orgie!
 Ducha vezmú tiene, silu suché kostry,
 Hrdinsky sa zdvihne meč pravdy, právd ostrý,
 Zhanobený ľudu prapor
 Luciferov pobije.

Dlhomír Polský.

Masky vo Veľkom týždni.

— Rozpráva všetečná blcha. —

Áno ja, pani Blcha, na ten čas v Budapešti, v maštali Hasatajča, v uchu jeho koňa byvajúca rozpo-
 viem vám túto opravdivú udalosť, ktorá že sa vo veľ-
 kom týždni udala, neďivím sa našim liberálnym otcom,
 oni i vo veľkom týždni „vyrendelujú“ masky po
 krajine.

Bolo to 1-ho apríla tohoto roku, v stredu veľkého
 týždňa. Práve som sa v mojom ušatom hniezde z
 nočného spánku prebudila, keď do maštale Nóbeles
 kočiš pripálil so sedlom, hodil ho na môjho koníka,
 a mocne pripel. Nato nás vyviedol von z maštale,
 cez dvor, a díté? fakó pred bránu svojho pána. Sem
 idúc, dľa starodávnej mojej obyčaje, — už som sedela
 na vrcholci ucha, by som — všetečnou súc — videla
 krásne ulice, domy, ľudí, atď. — Po chvíli vystúpil z
 brány bachratý, čaptavý krivonos v skvôstnom maďar-
 skom odevu, so šablou pri boku, zajačinkou zaodetý.
 Nóbeles mu dopomôhol na koňa vylietť, a — bí —
 cválali sme do VI. okresu do Aradi ulice pred jednu
 tlačiareň. Razom — keď sme zastali — otvorila sa
 brána tlačiarne, a jak sa hrnie tak sa hrnie maska
 za maskou. Kapem od strachu, čo sa vám ích vyhr-
 nulo na Aradi ulicu. Keď sa každá nášmu Konošovi
 uklonila, stávaly si do radu, čo nejakí vojaci. Kým
 sa pred Konošom ustoja, poviem vám, jako vyzeraly
 tie masky a kolko ích bolo. Trojakej uniformy byly,
 každá mala na čele križ, a tvár čili papulu tak nábož-
 ného rázu, že ani ten publikán v chráme jeruzalem-
 skom tak nevyzeral. Jedny mali maďarský skroj,
 druhie mali širokie klobúky s červenou stužkou, košele
 so širokými rukávami, remený široký opasok so
 žltými gombíkami a bľasčkami, biele cifrovanie hološne,
 a krpce, šabla žiadnemu nechýbela, ani nový novučicky
 bubon cez plecica prehodený. Tretie masky mali čia-
 počky do ostra s kvastničkou, fraky nemecké, panta-
 lóny do kolena, červené stromfle a habatky. Mne sa
 vám te druhé videly, vyzeraly ony — vyjmúc bubna
 a šable — jako Jano na plti. Kříže na čelách a tú
 nábožnú papulu všetky masky mali; boli vám to oprav-
 diví pravučičkí Kresťania. Bolo ích po 40,000, dovedna
 stodvadsaťtisíc! toľko vojska ani Menelik nemá. Keď
 už nepohnutno stály, Konoš desiatim hlavným gene-
 rálom, a za tymito asi šesťdesiatim a tak ostatním,
 nadajúc prsíská zakommandiroval:

Rhathujthe liferalismos, znifočte di ludoviše strane,
 aj s jech nofinami, induljach!

Blesku podobne prchly masky vo tri strany. Náš
 Konoš uháňal do domu. Já všetečná blcha hybaj za
 maskami, bárš aj veľký tyždeň bol; pár skokami bola
 som na širáku jednej. Po dlhej ceste, okolo Zvolena
 naše masky rozložily šiatre, oddychovaly si, a držaly
 spoločnú poradu, jakoby slovákov ošialif, jejích oč.
 otvorif, k liberalismusu pritiahnúť, od ľudovej strany
 odvábiť, slovom rozkaz svojho čaptavého plukovníka
 Konoša vyplniť. — Maľa som dost času aj iné zkusif.

Chcela som vedieť, čo sú to za páni po ními, či ich ozaj čo pešťianka poznám? Vyskackala som teda jednému hore rukávom, a poď k fizonómii. — Kto si, čo si? Krátku ostrú bradu máš, bajúzy k horu nadlomené, oči škulavé, na polovicu plešivý. Ahá, poznám ňu, v snemovni som ňu videla. Poď ja k druhému, zas len hore rukávom. Už pri vchode uderila ma tuhá vôňa parfumu, u gavaliera som bola. Mal vám ten za podhrdlinu! a tie vlasy vykrúcané do hora; i tento mi bol známy. Tretí bol veľmi chudý a blády; štvrtý mal bajuziská, jako Umberto, hrubé pod nosom a dlhé, ktorých ihličasté konce, aby sa pod maskou nepokrčily, pekne boly v malučkých škatulkách uložené. I pri tom som bo'a, čo je taký starý, chudý hodnú bradu má a okuliare nosí na nose zahnutom. Keď som týchto a iných navštívila, a jejích liberálne reči počula, hneď som bola so všetkým na čistom.

Medzitým, keď sa toto vojsko malo v svoje strany rozísť, strhla sa náramná povichrica, ktorá ma ponad Šturec zachytila a do malej Tatry zanesla. Tu som sa dostala do jednej dedinky do rychtára; práve poštu čakali. Chasníkov bola plná izba s buchkáčami, klepetami a rapkalami ktorí sa boli z väže uzímení u rychtárov zahriať. No — myslím sebe — keby len skorej prišiel listovník a doniesol tú masku, mali by že ju títo chlapci čím buchtovať, aj zahrať jej. Kým listovník prichodil, ja som všetkým domácim vyprávala, že v tomto svätom týždni masky prídu také a také, liberál v maske opravdivého Krestana. Veď som im tak živo a stručne rozložila, že i sám rychtár, rychtárka, so súседami a s tými chasníkami v rukách metly, cepy, habarky, cedáky, topárky, hrable, vydlice, polená, lievče, kutáče majúci očakávali tie masky alebo aspoň jednu. Keď som zazrela listovníka prichodiaceho, zvolala som: „Tu je.“ Vstúpil. Malo sa jemu dostať. „Tam v taške je tá maska, len ju otvorte.“ „.....“ „Tof je.“ V tenkrát mi len porozumeli. V prvom okamžerí roztrhať chceli masku opravdivého Krestana, iní zas ju zpáliť chceli. Lež nestalo sa ani jedno; jedon školák prečítal celú masku nahlas, my ale slyšiac jej táraniny, ustavične sme volali: pereat, pereat, zahyň, zahyň! Na to napísalo sa hej na obojček veľikánske: Retour Budapešt Aradi utca, a ešte v tom okamžení jedon boženík vyberal sa s tou maskou na poštu, bo od cibulového zápachu nemohli ju vystáť.

Víchor ustať, nastalo ticho; jako ja tu zaísť do Pešte do môjho rodiska, ja biedna blcha! až ta skackať, bolo by primnoho, prišla by som o nohy. Chcejúc, nechcejúc, ukryla som sa do masky, prišiel boženík a vzal ma i s maskou na poštu. V ceste som málo živá bola od zápachu cibulového, len som si prosila skorej dostať sa do vozňa poštárskeho na železnici. V Malých Vlaškach nás vyhodili do rúk poštára do vozňa. Tu som si vyhadala list do Pešte adressovaný a jedným rožkom vtrepala som sa doň. Jestli mi neveríte, aj obsah toho listu maďarsky písaného vám prezradím: Lipt. Sv. Mikuláš, dňa 3-ho apríla 1896. Drahý Priateľu! Osvicenosti tvojej na krá ko sdeľujem, že náš ľud opravdivého Krestana ani vidieť nechce, mnohí ho pália, iní trhajú, najviac ale retour naň pišu. Tvoj úprimný priateľ Kúrtydopece *Tik-tak.*

Upozornenie.

Upozorňujeme a prosíme ctených čitateľov „Krestana“, aby nesaďli na lep bezočivým jednatelom a nedali si natisnúť taký kalendár, ktorý nenie ducha krestanského.

Na prosbu mnohých sme sa odhodlali, že vydáme

„Krestanský kalendár ľudovej strany,“

ktorý bude obsahu veľmi zaujímavého, aj čítania bude v ňom veľa, obrazy tiež nevystanú. Tento kalendár musí sa dostať do každého domu veriaceho a neodvislého.

Cena bude dosť nízka, len 30 kr., keď ju primeráme k obsahu a veľikosti toho diela.

Už behom leta vyjde on z tlače.

Nech žijú, ktorí neodvislú ľudovú tlač krestanskú podporujú.

*K dostaniu bude pod nápisom: **Františ Bleszkány, Budapešt, VIII. Mária-Tereziatér. 9.** Objednať už vopred sa môže pod týmto nápisom.*

Veľmi môžeme odporúčať velebným pánom duchovným a cteným pánom učiteľom, by už teraz sbierali predplatiteľov, aby tak zásady ľudovej strany aj v tom najchudobnejšiom dome opanovaly smýšľanie.

Kto objedná desať výtiskov, tomu jedenásty zdarma dáme. Poštové útraty my zaokryjeme.

Máme nádej, že s pomocou menovaných pánov podari sa nám všetky tie kalendáre vybrokovať, ktoré sú planého obsahu, ba neraz i protikrestanské.

Slávna processia

pôjde 25-ho mája t. j. Svätodušný pondelok do Maria-Einsideln z Tereziého kostola v Budapešti; po sv. omši o 6 hodine sa pohne prôvod. Ctiteľia Mariánski uctive sa povolávajú, aby vzali účasť čím vo väčšom počte.

V Budapešti 15-ho mája 1896.

s úctou

Ján Slovák.

CHÝRNIK

Čas. V Budapešti 18-ho mája celý deň bolo mračné, vetné, vlažné počasie. Úmernosť tepla ukazovala 10·9 stupňov. — Po Uhorsku čas je premenlivý. Najteplejšie bolo v Oršove 16·2 stupňov, najchladnejšie ale v Oravskom Podzámku 5·0 stupňov. — Po Európe vynímajúc Francúzsko počasie viacmenej je mračné. Najteplejšie bolo v Carihrade 18·9 stupňov, najchladnejšie ale v Oravskom Podzámku 5·0 stupňov, vo Viedni 9·08, v Ríme 13·5, v Paríži 11·8, v Berlíne 11·1, v Sofii 11·8 stupňov bolo tepla. Predpovedá sa: Môže sa očakávať: suchšie počasie, v noci silné ochladnutie; zamračnia ubýva, úmernosť tepla pribýva.

Jeho Veličenstvo odcestoval. Kráľ v nedeľu večer z nášho kruhu odcestoval. O deviatej hodine večer pohol sa jeho osobitný vlak zo západnej stanice, ale už o osmej hodine obecnosť husto obostala okolie stanice, aby, prv než odcestuje, ešte raz pozdravilo panovníka. O niekoľko minút pred pol deviatu zostavil sa kráľov koč. Jeho Veličenstvo prijali Julo Ludvig spravca štátnych železníc, nadžupan Benický, hlavný mešťanosta Ráth a hlavný kapitán Rudnay. Kráľ sa dopytoval, či mnohí výstavu navštevujú, a ako sa podarila ľudová slávnosť. Spolu vyslovil svoju spokojnosť, že tá ľudová slávnosť, navzdor velikánskeho množstva ľudí, predsa ticho sa dokonala. Jeho Veličenstvo potom vstúpil na dvorný vlak a ešte i z vozňa blahosklone odpovedal na úcty plné pozdravenie na perone stojacích panov. Spravca Ludvig až po Marchegg odprovádzal vlak. V pondelok ráno o štyroch hodinách prišiel kráľ do Viedne a hneď rozkázal hnať do laínskeho kaštieľa.

Obed v kráľovskom dvore. Na dvornom obede v minulú nedeľu vzali účasť nasledovní: Dr. Alexander Wekerle, gróf Andrej Čekonič, Dezider Gromon, gróf Františ Erdődy a Karol Hieronymi skutoční vnútor. tajní radcovia; markgróf Eduard Palavicini a Adam Bornemissa komorníci, gróf Aurel Desseffy, gróf Františ Nádašdy, Ignác Széll, Ladislav Vöröš a Michal Žilinsky štátni tajomníci; Mikuláš Jurkovich nadžupan, Julo Ludvig spravca-predseda a Michal Lošsonczy ministerský tajomník, predsedovia jednotlivých oddielov na výstave; opát-farár Karol Wesinger, podplukovník Tengler, gróf Ludvik Apponyi spravca dvoru, Paar a Bolfrass hlavní vojanskí pomocníci, Šomodi podplukovník krídelný pomocník, König dvorný radca, strážny dôstojník a veliteľ stráže.

Základný kameň nového kráľovského palácu. Základný kameň kráľovského palácu v Budíne 6-ho júna položia s veľkými slávnosťami. Na tú slávnosť dvor kráľovského palácu úplne pretvorí a skvostne ozdobí. Na prostred dvora vystavia veľký utešený šátor, kde kráľ listinu, ktorá sa má položiť do základného kameňa, podpíše a 8-ho júna i poklonu zákonodárstva prijme. Listinu prečíta Tarkovich štátny tajomník a po podpise umiestni ju do základného kameňa. Na pravo a na ľavo šátora vystavia sa lešenia (tribüny) pre členy kráľovského domu, pre pozvaných hostov a zastupiteľov tlače. Už započali stavať ten šátor a lešenia.

Nový tajný radca. Kráľ Vincentovi Jelenčik z Koronváru, cis. a kráľ. podveliteľovi, z príležitosti jeho utiahnutia sa na pokoj daroval raz poľného zbrojnosti (Feldzeugmeister) ad honores a hodnosť tajného radci.

Choré knieža. Stav kumberlandského kniežata Juraja Viléma, ktorý je od dávnejšieho času chorľavý, obrátil sa na horšie. Mal vred, a ačkoľvek sa vypráznil, nákazlivé objavy predsa i na ďalej nepremenene trvajú. Zimnica sa mu zväčšila a zapálenie na kolene ešte vždy mu veľké bóle v nohe spôsobuje.

Hlavný veliteľ Yamagata. Japonský poľný vodca Yamagata cestujúc do Moskvy na korunáciu so skvelým sprievodom po tieto dni prišiel do Berlína, kde ho vyznačivo prijali. Tento poľný vodca, ktorý ako známo, bol hlavným veliteľom víťaznej vojny proti chinčanom; po čas pochodu nadobudol si ťažkú žalúdkovú nemoc; o tomto sa poradil prišiel do Berlína a vyhľadal učbára Reuversa, chýrneho to lekára. Yamagata je vysokej chudej postavy; na jeho energetickej tvári veľmi poznať nemoc. Ináč má i tú, u japoncov zriedkavú okrasu, nakoľko silné čierne fúzy nosí, ktoré celej tvári dodávajú marciálny pohľad.

Pohyb viedeňskych žiakov. Vyslanstvo nemeckých národných žiakov 18-ho mája predstavilo sa rektorovi a prosilo ho, aby v budove university popustil im jednu sieň na vydržavanie shromaždenia. Rektor túto prosbu im odoprel a žiakov zas vyzval aby v záujme všetkého žiactva účinkovali na tom, aby zas nastal pokoj. Žiaci sa vyslovili, že záruku za to nemôžu vziať na seba.

Vojáci v Dunaji. 16-ho mája pred poludním sedemnást pionierov pod vedením jedného porúčika zo starobudínskeho prístavu na jednom plte vezli jednotlivé čiastky vojenskej plavárne dolu na Pálffyove pobrežie, kde plaváreň chcú postaviť. Prúd zachvátil ten plt a udrel ním o jeden stĺp Markotín. O mostu tak, že plt hneď sa rozšiel a vojáci všetci popadali do Dunaja. Traja vyplávali na breh, ostatní pasovali sa s vlnami, pokým nechytli sa kusu dreva. Miestne lode to hneď zbadaly a bežali im na pomoc. Všetkých šťastlivo vyslobodili. Na brehu bolo mnoho divákov. Mokří vojáci potom sa utiahli do Florianovej kasárni v Budíne.

Vražda z náhody. Jako nám píše z Greigthona, mestečka to v Severnej Amerike, Ján Štundel náš rodák z Veľkej Bittče, zastrelil jedného černocha menom Sama Tudora. Vraha polícia hneď zatkla do žalára v Pittsburgu, päťoro detí a manželka ostaly bez chleba. Z vyšetrovania vyšlo na vrch, že Ján Štundel to spáchal v opilosti. Pojednávanie bude až v júni.

Falšovateľov peňazí chytili. Z Temešváru sa oznamuje: žandári 17-ho mája odopoludnia zas vynašli jednu dielnu, kde peniaze falšovali. U Roxy Rusenova bulharského to rolníka okrem viacerých peniaze bijúcich nástrojov našli 1,25 kilogrammov kovu, ktorý si dali dovážať z levárne Welstonovej v Londýne. Ti páni falšovateľa ani nedorábali zlu robotu, lebo tých 800 korún, ktoré už boli vyhotovili, umelecký sú napodobnené. Celú tú bandu zdrapili.

Zo života jedného ablegáta. Noviny „Nyitramegyei Szemle“ vypráva nasledovnú históriu: Minulého týždňa pojednávali pri nitrianskom súde záležitosť trnovského poštára, ktorého na udanie Wezerleho prešporského to poštového spravci pre drancierstvo postavili na obžalobnú lavicu. Poštár, prv než obdržal v onom čase poštovú stanicu v Trnovci, nadobudol

si prostredníctvom Tadea Príleského, bývalého to krajinského liberálneho vyslanca, jako vyšlo na vrch za chatrných 500 zlatých. Prílesky mu tak predniesol tú vec, že by on si ten súčet rozdelil s Wezerlom lebo že je to potrebné a že tajne sa všade tak robí. Prílesky sa ale s nikým nedelil, ale ako ablegát vládnej strany, i s peknou rečou vykonal záležitosť svojmu chránencovi. Poštár obdržal Trnovec. Najbližšie však zavedli proti nemu vyšetrovanie, ba ztratili tú stanicu. Neznajúc zabudnúť svojich päťsto zlatých, pre ktoré mohol by bol očakávať, aby ho trochu šetrili, písal Wezerlemu a pripomenul mu i ten súčet, ktorý skrze Príleského, keď prišiel do Trnovca mu bol poslal. Wezerle nevediac o ničom oznámil poštára pre dranciarstvo a — nitrianský súd do povahy vezmúc mnohé ufavujúce okolnosti — odsúdil ho na dvacet zlatých pokuty. Toto len prípadne na vrch vyšlé malé tajenstvo je len malilinký vredík z tej mnohej hnusoby, ktorá náš verejný život pokrýva. Neni tedy divu, keď zasvätení do tej veci, hovoria, že ablegátstvo na vládnej strane, je gšeft, za ktorý ešte i pred Bánffym je hodno hlavu skloniť. Kto že u nás jednúc vylicí kleslú mravopočestnosť, keď popredné živly spoločnosti sú natoľko choré?

Cholera v Egypte. Chýr sa nesie, že v Egypte cholera zúri, 15-ho mája prišiel telegramm, že asiatska cholera v Egypte sa veľmi rozšírila: cudzinci a zámožní domorodní zanechávajú hlavné mesto Alexandriu. Jedna parolod menom Semira mis 15-ho mája 156 alexandrinčanov priviezla do Triestu, a na lodi, ktorá má sa najbližšie pohnúť z Alexandrie, už sú všetky miesta zaujaté. I z Kaira utekajú pre cholera cudzinci. 14-ho mája znovu 36 ľudí onemocnelo na cholera a 22 zomreli v Kaire.

DOPISY.

Z doliny púchovskej.

Vysokoctený pán Redaktor!

Zo všetkých slovenských, ba čo viac i neslovenských strán dostávate potešiteľné dopisy o vzťahani sa našej ľudovej strany.

Mňa bolí srdce, že Vám tiež nemôžem aspoň uspokojivú správu podať aj z našej, na počet voličov nie najbiednejšej slovenskej doliny. Nie snáď preto, že s nami aj bratia evanjelíci tu prebývajú; veď mi vo svornosti nažívame súc dietky jedného Otca, jedných zvykov, mravov a rečí. Ti nás vo vyvine nehatia, ba naopak: k nám by sa pridružili, keby sme mali vodcov! Ale títo nám chybujú! a to je kolíska záhalky pre nás. Kdeže sa hnúť, keď nás nik nevede?!

Naší kňazi o nás málo dbajú. Jakosi záleží im na priateľstve našich židov, ktorých je tu toľko pohromade, jako snáď nikde na Slovensku!

Učítelia, statkári a slovom všetci prirodzení vodcovia ľudu so založenými rukami hľadia na nás, starajúc sa len o seba v domnení, že „veď sa to zmení samo od seba; len ponechať veciam voľný tok.“

Čo teda remeselníci, roľníci atď.?! Čakáme na človeka, ktorý by nám cestu ukázal. Či ho ale aj dočkáme to nám ukáže budúcnosť.

No my veríme! S Bohom,

Tajovský.

BÚR-SV.-JUR, 7-ho mája 1896.

Velactená Redakcia!

30-ho októbra 1895. bola u nás voľba stoličných výborníkov pre okres, z obcí Búr-Sv.-Jur, Kuklov, Sekuly a Sv. Ján, pozostávajúci, — a kandidáti ľudu: Dr. Jozef Kubina, Marer Hladik a Dr. Jozef Déer 196—191—190 hlasmi zvíťazili nad úradníkmi, ktorí len 37—23 a 11 hlasov obsiahli.

Dosť poľutovania hodná vec je, že našli sa traja voličia: jedon notár, jedon štátny učiteľ a jedon lekár (teno bol i podpredsedom voľby), čo sa dali použiť ku zadaniu apeláty proti voľbe, lebo že prijatý bol hlas od istého Janoviča, kdežto je v menoslove Janovič, — ďalej od Jozefa Gúta, kdežto je v menoslove Franc Guta, a od istého Marka Krajcsír, kdežto je v menoslove Martin Krajčír zapísaný. Netreba ani poznamenávať, že sú to písané chyby menoslova, a že voči tomu totožnosť voličov skrze patričné obecné predstavenstvá zistená, a predsedníctvom i samým apelu-júcim podpredsedom prijatá bola. Objednaná apeláta došla cieľa, verifikačný odbor voľbu zrušil, a ačpráve proti zrušeniu hromadné apeláty zadané boly, lebo tie try hlasy pri horudanom výsledku žiadneho vlyvu nemaly, súdni odbor zrušenie potvrdil, a narídená voľba nová.

Termín novej voľby ustanovený bol na dnes: teda prez sedem mesiacov bol náš okres bez zákonného zastúpenia. Za predsedu vyslaný bol podslúžny Pecsko, akiste z toho chľadu, že ponevác v súsedných Búroch pri stoličnej voľbe 30-ho okt. 1895. a v stupavskom okrese pri krajinskej voľbe decembrovej škandalosnych pohoršení natropil, i našu voľbu prevede dľa panských chůtok. Vôbec je to čudná vec, ako môžu vysielat slúžnych za volebných predsedov, však predsa slúžni majú ináčie úradné povinnosti!

No výsledok voľby je ten, že naši už horemenovaní kandidáti dostali dnes 269—269—269, a úradní 15—8 a 6. hlasov, tyto poslednie slúžny Pecsko. Sme zvedaví, kto zas budú tí spoluvoliči, čo s nami žijú, a predsa sa poznove k apeláte použiť dajú, na zrušenie i tejto inposantnej voľby a na sekirovanie okresu.

I v búr.-sv.-mikulášskom, i v perneckom okrese zase zvíťazili kandidáti ľudu. Česť a sláva takýmto voličom! Pán Boh s nami a zlé preč. *Verný.*

ČACA (Trenčan. st.)

Velavážený pán Redaktor!

Tatári bol ľud divý a ohavný oškľivý, ktorý zo zbojstva a vraždy žil. Ukrutne a nemilosrdne rozdruzgali všetko to, čo im v ceste stálo; srúcaniny, krv a na popol obrátené mestá poznamenaly ich cestu, a kde raz nohu položili ich kone, tam viac trávy nerástlo. — Boly to hrozné dni, keď črieda — tatárov tu v na ej krajine Uhorskej zúrila.

Títo Tatári sú zasej tu a hrozia znovu našej drahej vlasti zkažu a záhubu. Z cela sú neni oni takí diví, nevzdelaní, krvožizniví — jako kedysi. Oni nepáchajú smrť oni sú neni žiadni zbojníci, bo na opak; terajší tatári sú číri vzdelaní ľudia, nosia rukavičky a biele krágle; hrajú sa v billiard a karty nad mieru šikovno. Oni sú nad mieru zdvorilí a kde je reč o rytierstve, tam sú oni vždy prví, a predsa oni ostali kliatbu našej ubohéj vlasti.

Nedávno o tom bola reč, že sa snem rozpustí a nové voľby sa vypíšu. Toto návestie pochádza od sa-

mého vodca — tatárov Bánffy — Dschengis-Khan-a, lebo on chcel skusiť, jaký dojem spôsobí tento chýr na opozičnej strane a voličov. My trufáme, prečo volby ablegátov budú v najbližšej budúcnosti vypísané. Po prvé vodca tatárov a z milosti božej ministerpredseda Bánffy vie dobre, že naši sedliaci, teda väčšina voličov, priam v lete má najviac roboty na poli svojom, iní zas na dolnú zem idú do roboty; a tak ani tí, čo doma zostanú, ani tí čo odídu nemôžu sa zúčastniť na voľbách ablegátskych, nemôžu právo svoje použiť spokojne, lebo prvejší je chlieb a na poli dobrorenie a až potom volenie. Ja, náš ministerpredseda je jeden veľmi figliarský pán. On si myslí; liberáli (úradníci, židia, hajníci, ferštri) a tí ľahkomyselní voličia, ktorí dobre vedia, že ich hlasy im kupia za peniaze a takto robotu (na poli alebo inde) zameškajú im 10 násobne vynahradia — tí na každý pád prídu na voľbu. Tí voličia ale, ktorí seba viac cenia ako jedného za 15 zl. r. č. kupného osla; tí voličia, ktorí svoju česť ľudskú, svoje kresťanské presvedčenie za žiaden peniaz nevyvlečú na tržisko: títo voličia nedostavia sa k voľbe. A jak prídu na voľbu, vtedy vodca tatárov taký spôsob upotrebí oprotivá ním, že nikdy nezabudnú ten deň, kedy boli jako ľudová strana na voľbe. No čo by boli vojáci v pokojnom čase, žandári načo? notári a slúžnovci k čemu? k bolásti tých, ktorí pri najbližšej ablegátskej voľbe nebudú hlasovať na liberálneho kandidáta! Na bolásti tých, ktorí sú odvázaní dľa svojho kresťanského presvedčenia konať pri voľbách a na ľudovú stranu hlasovať. Ej drahí Kysučania a Považčania budú tu voľby, jakých sme ešte nemali. Bánffy si myslí: ja vyhrať musím, a nech sa čokoľvek stane, plán svoj prevediem. Druhá príčina, pre ktorú by mali byť voľby vypísané, je otázka vyrovnania. Rakúsky minister žiada, aby výdavky Uhorska boli zvýšené na 43 percenty a naši liberálni tatári a ich vodca odhodlaní sú už previesť túto neslýchanú požiadavku. Tu teraz sa ešte nachádzajú v parlamente niektorí p. ablegáti (Ugron, Vajay, Zelenyák, a t. d.), ktorí takýto vražedný útok prekazili chcú. Preto sa musí parlament od týchto zperných a odbojných živlov očistiť a opozičná strana (ľudová a inšie) musí sa vykántriť, aby Bánffy svoju — dľa vlastného uznania — pomätenú hlavu slobodno mohol nasledovať. On chce mať parlament, kde len jeden je panovník, a len najponíženejší sluhovia sú. Panovníkom bude on a jeho sluhovia liberálna tatárska strana.

Takto si to on myslí.

Kto ale povie, že toto všetko bude a musí byť vyplnené?

Je to opravdive ohromná hanba, že na kormidle krajiny ešte vždy sa trpí taký obmedzený človek. Kto je to opravdive ten Bánffy? »Jeden vysokomyselný nevzdelaný sedmohradský magnát, ktorý odkedy gymnasiálne školy skončil, žiadnu knihu do ruky nevzal.«

Takto ho značí:

Barón Kaas Ivor vytečný žurnalista.

Teda vysokomyselný (pyšný) a nevzdelaný — jeden opravdivý vojvoda — tatárov. On môže prísť, on môže všetko vojsko a žandárstvo, všetkých notárov a slúžnovcov pri voľbách na pomoc vziať, on nás môže o naše práva obrať, olúpiť, ozbíjať, naše hlasy odmrštiť, našich vodcov pozavierať — on to na ostatok aj spraví. Pozor dajte teda na seba milí naši voličia ľudovej strane nad mieru oddaní! Pozor!! Tatári už chcú prísť, a vaše drahé hlasy vyčachrovať. Môžu oni prísť, kde a kedy chcú, môžu

sa vám oni lichotiť a slubovať, služby, úradu, drevo, siahovicu, peniaze pivo, vyznačenie, horu — neočuvajte ich, lebo zase všetko naše namáhanie je darobné. Môžu prísť v júli — nedajte sa! Voľba je len každých 5 rokov raz!

Áno my čakáme s radosťou voľby, a našich p. ablegátov radi by sme zas na naše oči videli. Ktorí len vtedy kuknú medzi nás keď ich volíme, alebo keď očujú že jejich veci zle stoja, ale inokedy medzi svojich »drahých voličov« sa nevedia ukázať. Nás bude tešiť, keď uvidíme, že Lánci, Šipeky, Šmialovsky, Urbanovskyy, Žambokrethy a t. d. pekne a dobre vyzerajú, zdraví sú a ešte vždy biele pekné krágle nosia. Ale pri tom všetkom „Laufpas“ (prepustenie) im zavesíme na chrbát a pošleme ich k jejich vodcov Bánffymu, aby mu povedali: my ho dame srdečne pozdravovať, ale nech si nemyslí, že jeho „pomätená hlava“ opäť celú krajinu bude za jedného poštelca držať.

Štefan Benyác.

Spišské-Podhradie.

Veľactená Redakcia!

Z našich strán málo sa dočítame v našom milom „Kresťanovi“, neviem si vysvetliť príčinu prečo. V mesiaci marci mali sme utešené dni, s prvším aprílom ale hrozná zima sa dostavila, ustavičné vetry a sňach, obzvláštne cez veľkonočné sviatky nebolo súco ani von vynst. Velebná obloha nebeská trúchlivo mlčky nad zemou sa vznášala; no to by ešte bolo nejak prešlo, keď by nás nebola inšia pliaga zastihla, pred krátkym časom predpovedaný a od niektorých slobodomyselných túžobne očakávaný opravdivý Prorok sa nám zjavil v papierovom kepienku, ktorý nám našu radosť, že sme nad vzkrieseným Kristom Pánom prejavovali, celú pokazil, prosiac pri tom aby jako on zvíťazil nad peklom a diablom, aby aj ľudová strana mohla čím skôr zvíťaziť nad nepriateľmi; prišiel tedy opravdivý Kresťan hlásať ľudu pokoj a lásku, on už teraz má oči otvárať ľudu, toho so n sa velice nalakal a nalakali sme sa všetci Spišiaci; preto prosíme ho, aby jak je opravdový, aby bol i milosrdný nad nami Spišiakmi a neráčil, to jest neopovážil viac svojho opravdivého Kresťana v papierovom kepienku k nám, obzvláštne do Spišského Podhradja (Szepes-varalja) ani raz zasláť; my nepotrebujeme jeho mravného poučenia; chceme i na ďalej pri našom Kresťanovi zostať a našich duchovných poslúchať. Opravdivý Kresťan hnedky v svojom prvom čísle začína veľmi ostro a to na našich kňazov.

Opravdivý Kresťan priniesol dopis o p. kaplanovi z Dlhého Polja, my sme to nemuseli znať, s kým sa p. kaplan tak lebo onak shovára, to je jeho vec; každý jeden, či je kňaz, alebo civilný človek, každý sa postaví nekedy pred súd spravodlivého. Opravdivý Kresťan len nech nechá našich kňazov na pokoji.

František

LOPEJ.

Vážený Pane!

To prezývanie a humpfovanie pôdy kresťanskej, ktoré s vrzgajúcimi kolieskami s pluhom svepeho liberalizmu sprevádzajú usurpatorskí naši obrábatelia politickí, zo dňa na deň krušnejším činí položenie naše.

Above majore discit arare minor: menší vol učí sa orať od väčšieho. Áno odorávajú nám z našich ma-

jetkov irečítých, jak páni ministri, tak najposlednejší matrikári.

Pozemky ľudu slovenského užerou, teda zákonom zakázaným spôsobom, čo toľko znamená ako krádež. U prisvojila si čeliadka recipovaná k nám Boh vie odkiaľ privandrovaná, a ľud náš hŕfne ide za more do ďalekej Ameriky za chlebom, o ktorý ho doma doniesol náš liberalismus, a židovská krčma.

Prichodí nám zalkať:

„Ach ty moja mať slovenská smutná si,
Sužujú ňa od jak živa zlé časy,
Tvoje deti po svete sa túľajú,
Bo výživy doma už viac nemajú.“ (Palárik.)

K tomu ešte aj to, čo by zúbežený náš ľud v ťažkom jeho položení oblažovalo, vieru svätú v Krista a Jeho zakony kradmou rukou berú, o najsvätejšie veci nás oberajú vrahovia naši.

27. febr. stál som pred vyšetrojúcim súdom v Brezne, že som sosobašl Jána Kovača s Mariou Gruchalovou, pred matrikársym párením: pohnutý síce bezpríkladnou sekaturou a drzosťou matrikára k tomu.

Dolňolehotský matrikár, kam patrí i Lopej pôvodom nitriansčan, namyslel si totižto, že tarnócovským pokračovaním v oči mladoženichom najskôr možno zásluhy sbierať o vlasť, aby tak z jednej strany zaslúžil sa p. vicešpanovi zvolenskému, ktorý sa mal vysloviť, že vraj »dobře by bolo všetkých kňazov povešať« z druhej strany, aby vyhnul nemilým disciplinárkam — lebo už nejedna preletela ponad jeho hlavu — a aby sa zatušovali selčanského jeho notarovania nemilé následky, slovom aby masný hrnček nevyklznuľ sa z rúk, musí pán notár hazafičiť; a v Lopeji dobrá príležitost k tomu, keďže na hlavu tamejšieho farára slávna stolica, a fabrika brezovská driečnu summu vypísala.

Začal teda tuho matrikárčiť.

Je o krutovladu spomínajú všetci doposiaľ uňho párení.

Medzi inšim civilný sobáš bezokladne on určoval, kedy a jako len žive chcel. Udalý sa aj spomnutia hodné prípady. Nedávno boly dve mladuchy pred ním; pravda bez vencov: aby vyhly nádvkám a brizganinám tazajúcimú sa ich matrikárovi „kde máte vence“ odpoveľaly splašené „prošime pekne my sme veru už samodruhé,“ ačkoľvek celá obec znala ich sťa bezúhonné panny. prečo potom aj do kostola vo venci išly. A čo všetko nespomínali a napoprekľinali ich mladoženisi po tomto výjave, to by sa vyplatilo i na millenium na tabu i vyrité do Pešti poslať, aby vedel a videl p. Bánffy ako sa tešime civilnému sobášu.

Keď už toho bolo veľa, a keď vyš spomenutých manželov, ktorí po zákonite vypršanom čase, dvoma dňami vopred oznámili civilný sobáš a dostaviac sa v úradnej hodine — slušne obliečení — tenže matrikár svevoľne odpravil, tehdy lopejský farár na zaklade dvoma svedkami vystaveného svedoctva sosobašil v chráme božom týchže manželov, vec ministrom oznámil, a pánu biskupovi záležitosť predostrel.

Nastalo vyšetrovanie v Brezne pred služnovským úradom; a výsledok? matrikár oslobodený zpod zodpovednosti, a farár preložený pred kráľovský súd, lebo veď kdožeby u nás po uhodnovernení stupavskej a nitrianskej voľby mal ešte očakávať spravodlivý výrok menovite v služnovskom úrade v Brezne, kde sa zvykli politickí bandíti a fogmegovia notarskí, kepienkom hazafišágu zakrývať.

Pri spomenutom vyšetrovaní medzi bežnými otázkami, pýta sa podslužný Jána Kovača „ste už sobá-

šený?“ áno, „a kľo vás sobašil?“ kňaz v kostole, na to hnevlive veti podslužný: »to je nič, to ja neprijímam, to je len cudzoložstvo.«

Čo by to bol za kresťana a kňaza katolíckeho, ktorému by s ätým hnevom nezardela sa tvár v oči tolkej impertinencii a rúhanine?

Áno to je rúhanie, to znamená nie len nás pokúšať, ale zrovna vyzývať, a svätokrádežnou rukou tie najhákľivejšie ciy poburovať, s ohňom sa pohraovať a na spôsob hyen, rušiť, vyhrabúvať s äté poklady viery uschované v srdciach kresťanského ľudu.

Takéto šprihaniny a chrleniny verejne pred súdom do tvári hodené cirkvi svätej s hlbokým opovržením odmietame od seba.

A vy páni poviete potom, že lopejský farár búri ľud? Mysľíte že ubohý slovak je už tak tupý a necitelný, že takéto vaše besne metané sliny nechá si uschnúť bez pohnutia a zanevrenia na tvári?

Zhubci, keď ľud náš klúpili o všetko právo občianské, a hmotne nechali ho na mizinu výnsť, a ho židom týmto ukrutníkom a mordárom kresťanstva sťahlavým vlkom na pošpas hodili, teraz reku samého Boha a vieru Jeho kynozia a vraždia v slovakovi.

To nerobia ani v Bakoni, lebo tam keď sa ubohá obeľ poddá nesiahajú lúpežníci na život, neberú vieru, len groše, ani nie týmto, lež vám kannibálom platia slova Kristové: »bojte sa tých, ktorí môžu i dušu zabiť.« A vy chcete že by sme plesali s vami k milleniumu?

Na kolenách kľaciač spíname ruky k nebu žalostne volajúc:

„Bože sveta Stvoriteľu Tebe sa klaniame; za ľud náš ubiedený o milosť prosíme; svet ten sľáže čo tu dáva, Tvoja nám dobrota; ľudské zapiera nám práva, i právo života.

Bože večný trojjediný, čuj tisíce ľudu; milosť prosíť odnímanú zlosynami blúdu. nádej naša a viera je len Tvoja dobrota, Bože večný Bože drahý popraj nám života.“

Jozef Martinček.

HOSPODÁRSTVO.

Dodatok ku článku: Položenie roľníkov v Uhorsku.

Vylíčil som drahí roľníci Bratia moji — váš unížený stav kroz iných; teraz vás upozorniť chcem na to, že toho uníženia príčinou sú i premnohí z vás. Vinil som mnohých, že si vás málo vážia; včul zas bez okolkov odhaliť mi prichodí i viny vaše, pre ktoré si vás zlý svet neváži.

Väčšina roľníkov našich je nevzdelaná. Knihy dobré kupovať, na dobré a užitočné noviny predplácať, z nich sa poučovať, z nich slušnejšiemu obcovaniu sa priučať, dobré mravy si osvojovať — Bohužiaľ! — mnohí z vás zanedbávajú. Mnohí z vás oddaní sú ohanému a záhubunosnému pijanstvu! Či div potom, že zlý svet hlúpeho sedliaka zavádza, klame, su-

rovým a opilstvu oddaným roľníkom pohrda alebo neváži si ho?

Slavný cestovateľ „kolem sveta“ Jozef Kořenský vypráva, že cestujúc po suchu a vode, v Japonsku v styku s tamojšími pohanmi, vždy vídal ich s knihou v ruke; i chvály vynáša o nich veľiké. Keď však cestoval s Číňanmi, týchto vídal hrať sa v kocky a karty o peniaze; i hanobí týchto veľice. Tak hľa i mne prichodí haníť zlé zvyky a hriechy roľníkov slovenských.

Kartárstvo a iné ducha moriace, hriechne náruživosti rozburujúce, nenahraditeľný čas zožierajúce, majetok márnice hry uvrhujú v záhubu roľnícky ľud náš. I ktože by si vážil takýchto lumpáctvu, karbaníctvu oddaných holomkov?

Hriešnym. záhubonosným náruživostiam, pijanstvu, bitkárstvu oddanému surovcovi smrdí kniha i práca; poučné a mravné prednášky netešia ho; následky toho sú, že prácu svoju často zanedbáva, a keď ju aj vykonáva, deje sa to ledabolo, nerozvažito, neumne a tak bez zdaru a osohu. Není div, že takíto lajdáci vychádzajú za dosť krátky čas na mizinu: a keďby len sebe škodili, ale uvrhujú v biedu a žebrotu i rodinky svoje: ženu a dietky; zlým živobytím svojim pohoršujú a svádzajú druhých v prepašť záhuby.

V terajších ťažkých časoch slušne vyžiť z práce roľníckej je kunšt, t. j. treba je byť roľníkovi umným, rozvažitým a opatrným. Dobré nauky a príklady treba nasledovať, vyzkúsené narády prijímať. Nuž a kdeže také vidí a najde roľník, ktorý od svojho krbu vzdáľiť sa nemôže? Vidí a najde ich v hospodárskych knihách a novinách. „Obzor“ vydávaný Karolom Salvom v Ružomberku (predplatok celoročný obnáša len jedon zlatý) prináša také nauky, narády a príklady, ktoré roľníkom našim už dosavád veľké služby, čili osohy preukázaly. Dobrosrdeční a zkúsení hospodári a hospodárky oznamujú v týchto novinkách výsledky svojích podujatí, svojích zkušiek. Tieto vydobitky cudzej práce a namáhania osvojiť si môžu tí roľníci, ktorí sa o nich dočítajú z tohto časopisu.

Našich starosvetských roľníckych Janov zahaňujú pohanskí Japonci a Číňania; o týchto posledných vydávajú Missionári Huc a Gabet (v knihe spolkom sv. Jánskym r. 1887 vydannej v Prahe) nasledujúce svedectvo: „Číňané všímajú si všeho, vše bedlive pozorujú: v oboru poľného hospodárství vynalezli lecos dôležitého a požitkujú z mnohých rastlín v Europe posud nepovšimnutých. Rádi obírají se tiež vedami prírodnými a tiež niektorí cisárové jich všímali si vecí zdánlive nepatrných, sbírajíce vše, čo mohlo prospeti obecnému blahobytu. Cisár

Chang-hi podotýka ve svých zápiskách, kterák jda jedenkrát okolo rejžovište spozoroval zvláštní druh rýže, zrající mnohem dříve ostatních. I dal ho pod jménem Jy-mi „rýže císařské“ pestovati ve svých sadech. Jestliť to jediný druh, dařící se i na severu za velikou zdí, kde zima časně začíná a dlouho trvá; na jihu sklíží se druh ten dvakrát do roka.“ „Teším se velmi“ „dokládá císař,“ „že jsem toto dobro zjednal svým národum.“ „A veru získal si tím Chang-hi velikou zásluhu zvlášť o Mandžursko, neboť tento druh rýže rodí se i v půdě suché, nepotřebuje stáلهho zvlažování.“

Príkladnú činnosť, či už takú vidíme v skutočnosti, alebo len z písma sa o nej dozvieme, nasledovať máme ochotne; zvlášte keď je ona osohonosná. O *bólhoji a uzdravici* neznali ničoho pred niekoľkými roky slovenskí roľníci, až keď slavný náš ľudostár Ivan Liub na Kráškove s krmnými rastlinami tymito tie najskvelejšie výsledky docielil. Výsledky tieto opísané v „Obzore“ povzbudili na mnohých stranách roľníkov ku pestovaniu rastlín týchto, ktoré sú opravdivým požehnaním na pozemkoch kamenistých a piesčitých, v ktorých čatelina a lucerna nedaria sa.

Priemysliví roľníci, túžiaci za zdarom práce svojej a za počestnosťou života učia sa do smrti tak, jako sa dobrý kňaz tiež do smrti učí. „Práce a vedení je naše spasení“ praví porekadlo české. Verte milí Roľníci! že časnú i večnú spásu, čiže blahobyť zemký a slávu nebeskú len umnou prácou a vedomosťou našich práv a povinností náboženských a občanských dosiahnuť môžete. Povolanie vaše tuzemské je veľadôležité; Vy zaopatrujete chlebom a mäsom všetky stavy občanské; povedomie tohoto naplniť môže srdca vaše slušnou hrdosťou, ktorá vás chrániť má od dosavádnych pokleskov, a povzbudíť k čestnému, mravnému a vzdelanému živobytíu.

ODKAZY REDAKCIE.

T. Sv. Martin. Dremotár. Vo všetkom máte svätú pravdu a tej sa aj silno pridružuje. Na teraz váš list neuverejníme, ale inokedy, keď budete písať, vďačno Vám poslušime; vyplateno len do 31-ho marca 1896.

T. Sv. Martin. J. J. Úplne máte pravdu, ale my váš list zo závažných príčin nemôžeme uverejniť.

Priemyselník. Na váš list ešte sa vrátíme.

Bytča — knihovník. Vašej žiadosti v budúcom čísle vyhovieme.

Skalite. J. B. Vašu reč nemôžeme uverejniť; list ale váš uverejníme.

Bern. J. S. I na ďalej sa pridružuje týchže zásad, to Vám s dobrým srdcom môžeme radiť, ale váš list uverejniť nemôžeme.

Osusko J. B. Vaše dopisy by sme vydali, ale vy by ste musel zane zodpovednosť na seba vziať, lebo o vašom richtárovi také veci tvrdíte, pre ktoré richtára by ste u súdu môhol zažalovať; dedinský richtár nemá tej moci, aby mohol nekoľo dať zavreť

Magasfalu N. roľník. Ačkofvek vaše náhľady schvaľovať musíme, predsa váš list z mnohých príčin nemôžeme uverejniť.

Chlebnice. Vrkoľak. Usilujte sa len i na ďalej také zásady vo vašom kruhu všemožne rozširovať.

Šuja. M. U. Keď by sme váš list uverejnili, mohol byť ste mať mnoho neprijemnosti; my ale vás pred tým chcejúc ochrániť, ho neuverejníme.

Pozsony-Besztercze. J. Ž. Možno že na budúco sa na váš list ešte vrátíme.

Štiavnica. E. F. Váš článok príde.

Lužna. S. R. Váš článok v budúcom čísle príde; i tú druhú záležitosť odbavíme.

Hochstettno. J. Č. Váš list síce neuverejníme, ale toľko predsa musíme poznamenať, že to pekný učiteľ musí byť, ktorý také veci rozširuje. — A kde že je váš pán farár?

Lom. O. R. Váš článok sme dostali a budúce ho upotrebíme.

Đejte. J. P. Jestli chcete váš list uverejníme, ale zodpovednosť za obsah jeho musíte sám znášať.

Stražovo. A. P. Váš list sme dostali, ale z viacerých príčin ho nemôžeme upotrebiť.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korešpondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý poštový úradník úplne za darmo. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošob, že pošťari väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Do istého mesta a pre blízke okolie hľadá sa pekár (katolík.) Vinde veľmi dobre. Hlasiteľom, že kam sa o obširnejší vývod obrátí majú odpovie Redakcia.

Splácováce

zástavné (nemovité) pôžičky

na majetky, domy, pozemky, dielne,
na kratší alebo dlhší čas, skrze ústav nevypovedateľne, pod naj-
výhodnejšími podmienkami, taktiež

poverenia na tržnici

(prípadne i bez okrytia hotovosti)
ďalej kúpu, predaj, čaru, prenájem, jako tiež osobný
úver odporúča: vydavateľstvo

„AGRARIA,“

(Hlavné zastupiteľstvo hollandskej úverkovej banky)

BUDAPEŠŤ, Kerepeši-út číslo 73.

OBCHODNÉ ZPRÁVY.

1. Zbozie: Pšenica 6.90—7.25 zl. Raž 6.20—6.35 zl. Jačmeň na krm 4.50—4.70 zl. do pálenic 5.10—5.70 zl. na várku 0.00—0.00. Oves: 6.20—6.55. Kukurica: 4.00—4.05. Proso: 5.25—5.50. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 08.50—09.75. Koprné semeno: 08.75—09.25

3. Strova: Veľká biela fízufa 8.00—8.50; tmavá 8.50—9.50 okruhlá: 8.00—8.50., tarkavá 0.00—6.00. Šošovica 5.00—20. Hrach 8.00—12.00. Čistý 10.00—21.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 15—16. Burgyňa 1.60—1.70. Cibufa 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.00—2.80. Slama. Na postielanie: 1.30—1.50. Žup 2.20—2.40.

6. Siatie: Červená ďatelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní adník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: rsi 259 hospodárskych volov; 250 dojnych kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 340—360 zl. Dojné kravy: za jeden kus 58—100 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 1546 kusov oviec. Ceny: 11—12.50 zl. za páru, a 19—20 kr. za živý kilo. Sviňskv trh: za kilogramm 16—18. V salašoch 0000 kusov bolo umiestneno.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 28—30 zl. Vosk 164—165. Vajcá 47—52. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 45.50—49., udená 00—00.00 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. teryc 125—156.

10. Kraviny vrázkované 170—175.

11. Telaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Telaciny najl. víksovky 420—440, stredné ——— fažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepši 155—160 prsné listy 165—175.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE
LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.

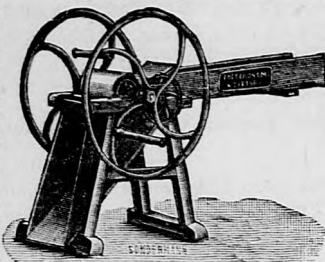
— BUDAPEST, —

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.

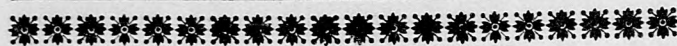
MICHAL TRESKOŇ

V NAGY-BITTSE, (TRENCSÉN MEGYE)

fabrika na hospodárske mašiny, odporúča p. hospodárom žentúre, sečkovice, mlátačky, rajtáre, triery, rozsevačky, šrotovníky, struhadlá, mašiny na kapustu, mašiny na moržovanie kukurice, pluhy a brány, amer. hrable mašiny na lámání stromovej kôry, mačkadlá na slad a borievky, cirkulárne pily, mangle na prádlo, decimálne váhy.

Obrazkové cenníky pošlem na žiadosť franko.

POZOR!

Obecenstvo, ktoré si kosa kupuje, vo vlastnom záujme upozorňujem, aby si dobre rozvážilo, keď kosami zaopatrjuje sa, lebo na tomto poli je toľko závratníctva, že ho i navzdor tej najväčšej opatrnosti, ošudia predavači, ktorí všemožno slubujú. Kto si chce dobrú a upotreblivú kosu nadobudnúť, nech si zaopatrí svetochýrnu kosu so znakom

„Szent Antal“ (svätý Anton), vyznačenú na každej výstave, ktorá vyprobovaná, vykovaná a na potrebu úplne pripravená sa predáva kupujúceму obecenstvu.

Za každý kus úplne ručím, a ktorá by sa nehodila, čo sa nestáva, ochotne ju zamienim.

Cena 70, 80, 90, 100 cm.
1-5 1-10 1-20 1-30

Kto si 5 kusov obstára, útraty pošty tomu dielna zaplatí; kto ale 10 kusov, ten jeden kus dostane zdarma. K dostaniu u pána

JOZEFA SOHR v Szilli Šomoďská stolica.

Najobľúbenejšia kosa hospodárov.

„Hromovej kosa“

rozposielanie sa započne 15. apríla

1 kus	85	90	95	100 cm. dlhy
cena	1-10	1-15	1-20	1-30

Jednu pár kosovej nákovy skladivom 1 zl. 10 kr.

Jedine moje hromové kosa zodpovedajú požiadavkám hospodárov, zvlášte skrze to, že ony majú mocné hrdlo, tenkú a ľahkú čepeľ a sú sriadené pre obyčajného kosca, aby sa nemusely dať kováčovi na hrdle fahaf, skrze čo zadok kosa obyčajne zmäkne. Hromovú kosu nakovanú sám vyprobujem, a 10 kusov s doberkou po pošty posielam franko; ktorá by sa nešíkla, na moje útraty sa mi môže naspiak poslať k zamieniu.

S úctou

VIOSZ ELEMÉR.

gazd. gépek gyári raktára és a „Villám kasza“ egyedüli szállítója. Devecser (Veszprém m.)

Dovčul je 40,000 kusov v obchode.

Kdo objedná 20 kusov, jednu zdarma dostane.

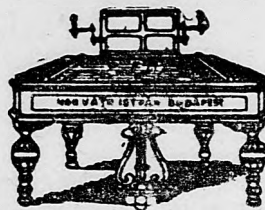
Lurdská voda

zo zázračného prameňa, v pôvodných litrových sklenicách je k dostaniu — jedine —

u Gustáva Stampfl,

v Budapešti VIII. Gólya-ulica čis. 23.

Cena bezpoplatku spolu so zaobalením 2 zl. 10 kr.

O cimbale,

husliach, fujare, citare, intone, aristone, harmonike a o všeliakých mechanických hudobných dielach, o klavíre atď. zvučných nástrojách a ich potrebostiach pošlem cenník. — V mojom vydavateľstve vyšly: Cimbalová škola, písal: I. Kullifay arcikniežatska učitelka muziky. Obsahuje 94 piesne a mnohé nauky, cena 3 zl. 50 kr. Časopis pre hrájúcich na cimbale, rediguje Árpád Késmárky. Predplatná cena na jeden rok 4 zl. 80 kr. Vychádza za 14 dní raz so 4—6 kusmi. — Maďarská fujarová škola. Cena 1 zl. — Napravujú sa všeliake zvučné nástroje.

STEFAN HOVRÁTH,

dvorný dovážateľ Jeho cis. a kr. Výsosti arcikniežata Jozefa.

Budapešť, Erzsébet-körut 2. a Kerepešská-cesta č. 46.

V našej administrácii jeden mladý človek — ktorý slovenskú a nemeckú reč — dobre, bez chyby hovorí, pekne píše, prácu dostane na dlhší čas. Listy, do administracie „Kresfana“ sa majú zaslať.

TLAČIAREŇ

„SVÄTÉHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najkúsnejšími francúzskými písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlačie týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a za to aj ručí.

Zvláštne vyzýva pozornosť preveleb. knážstva a obecných predstavenství na **úradné výtisky,**

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.